

ՄԱՐԴԸ ԵՎ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՎԻՐՋԻՆԻԱ
ՎՈՒԼՏԻ «ՋԵՅՔԸԲԻ ՍԵՆՅԱԿԸ» ԵՎ «ՄԻՄԻՍ ԴԵԼՈՈՒԵՑ» ՎԵՊԵՐՈՒՄ

<https://doi.org/10.59982/18294359-24.15-mr-15>

Ռուզաննա Թաթոսի Գարգալոյան

բ. գ. թ., դոցենտ

ԵՊՀ, Անգլերենի թիվ 2 ամբիոն

ruzangargaloyan@ysu.am

Ամփոփագիր

Մույն հոդվածի քննության առարկան է անգլիական մոդեռնիստական գրականության ականավոր գրողներից մեկի՝ Վիրջինիա Վուլֆի ստեղծագործության և մարդկային «ես»-ի կայացման խնդիրը, որտեղ մարդու զգայարանները ֆիքսում են այդ գործընթացը:

Վուլֆը գրականության քննադատ և տեսաբան լինելով նաև համարձակ փորձարար էր, որը փորձում էր բացահայտել վեպի ժանրի նոր հնարավորություններն ու հեռանկարները: Նա կիրառում է հոգեբանական «գիտակցության հոսքի» մեթոդն իր արձակ ստեղծագործության մեջ. *մեթոդ, որի միջոցով վեր է հանվում կերպարների «գիտակցական իրականությունը»: Գրողն այս հնարի միջոցով կերտում է մի յուրօրինակ գեղարվեստական աշխարհ, որն «ապրում է» միայն իրեն հատուկ օրենքներով:*

Մոդեռնիստական գրականության ամենավառ ներկայացուցիչն իր վեպերում առաջնային կարևորություն էր տալիս մարդու հոգեվիճակին, նրա անհատականությանը և ապրումներին Մարդկային անհատականությունը պատկերելիս, Վիրջինիա Վուլֆը ձգտում է ակնթարթայինի մեջ տեսնել և ֆիքսել մարդու բնությանը բնորոշ ողջ բարդությունը, նրա ներքին էության անորսալի փոփոխականությունը, միննույն ժամանակ հակադրելով դա հավերժին և մնայունին:

Իր ստեղծագործություններում Վիրջինիա Վուլֆը հրաժարվում է հետևել կարծրացած գրական նորմերին, հակադրվելով նախորդ դարաշրջանի «նյութապաշտ» գրողներին, իրեն համարում է «սպիրիտուալ», այսինքն՝ «ոգեպաշտ» գրող: Մարդիկ, իրերը, զգացմունքները «ժամանակավոր և անցողիկ» են: Հեղինակը ձգտում է այդ «անցողիկի» տակ գտնել «ոգեղենը», որի մեջ զետեղված են կյանքի հիմնախնդիրները:

Հիմնաբառեր. Մոդեռնիստական գրականություն, գիտակցական, առարկայական աշխարհ, ամբողջականություն, դրվագայնություն, գիտակցության հոսք, մասնատվածություն:

Ներածություն

Անգլիական մոդեռնիստական գրականության ամենաականավոր գրողներից մեկի՝ Վիրջինիա Վուլֆի ստեղծագործությունները շարունակում են մնալ ինչպես

ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

գրականագետների, այնպես էլ ինտելեկտուալ ընթերցող հասարակության ուշադրության կենտրոնում: Գեղարվեստական արձակի մեծ վարպետ, գրականության քննադատ և տեսաբան լինելով, նա մինևսյն ժամանակ համարձակ փորձարար էր, կարելի է ասել, ռեֆորմատոր, ով փորձում էր բացահայտել վեպի ժանրի նոր հնարավորությունները և հեռանկարները: Նրա նորարարությունը հնարավոր դարձրեց հոգեբանական «գիտակցության հոսքի» տեսության լավագույն կիրառումն արձակում: Այն ճանապարհի հարթեց Ջեյմս Ջոյսի և Ֆոլկների ստեղծագործությունների համար, սակայն ինքնատիպությունը պահպանելով և համեմելով ֆեմինիստական գաղափարախոսությամբ:

Փոփոխությունները, որ տեղի էին ունենում եվրոպական հասարակության կյանքում Առաջին աշխարհամարտի նախօրեին, պահանջում էին փոփոխություններ նաև գեղագիտության, գեղարվեստական արտահայտչականության, լեզվի ոլորտներում: Այդ դարաշրջանը փոխեց հասարակության, և առաջին հերթին արվեստագետների, ավանդական մոտեցումը արվեստի և գրականության հարցերին, խնդիրներին ու նպատակներին:

Վիրջինիա Վուլֆի կյանքը ոչ միայն կապված է գրականության հետ, այլև ամբողջովին նվիրված է դրան. ծնվել է հայտնի գրականագետ ու տեսաբան Լեսլի Մթիվենի ընտանիքում, որտեղ գիրքն ու գրականությունը միշտ զբաղեցնում էին կենտրոնական տեղը: Ամբողջ կյանքը անցկացրել է գրողների, փիլիսոփաների, արվեստագետների շրջապատում (որոնց թվին էր պատկանում նաև իր ամուսինը՝ Լեոնարդ Վուլֆը): Հոր առաջին (վաղամեռիկ) կինը՝ Ուիլյամ Թեքերեյի դուստրն էր: Բրիտանական թանգարանի շուրջը գտնվող Բլումսբերի թաղամասը՝ գրողների, նկարիչների, արվեստի քննադատների շրջան էր և զարմանալի չէ, որ Գորդոն-Սքվերում գտնվող նրանց տանը ստեղծվեց՝ հետագայում լայն ճանաչում ստացած «Բլումսբերյան խումբը», որը միավորում էր տաղանդաշատ երիտասարդ արվեստագետների, մտավորականների, գիտնականների: Այստեղ էին ծավալվում թե՛ քննադատները արվեստի ու գրականության, պատմության ու հասարակական զարգացման նոր, արդիական ուղիների վերաբերյալ:

Այս ժամանակաշրջանում է որ ձևավորվում են Վիրջինիա Վուլֆի սկզբունքային մոտեցումները՝ գրականության և կյանքի միջև եղած կապի և դրա հետ առնչվող հարցերին: Դրանց վրա հենված աշխարհայացքային հիմնադրույթները հետագայում իրենց արտացոլումը գտան հեղինակի արձակ ստեղծագործություններում: Ամենից առավել Վիրջինիա Վուլֆին հետաքրքրում էին «իրականության» և «ճշմարտության» հասկացությունների փոխկապակցվածության հարցերը, որոնք առանցքային տեղ էին զբաղեցնում՝ ավանդական ռեալիստական գրականությունից մոդերնիստականին անցնելու ժամանակաշրջանում: Իր «Ժամանակակից արձակը» ծրագրային էսսեում հեղինակը անվանում է նախորդող շրջանի գրողներին «նյութապաշտներ», որոնք չափից ավել էին կենտրոնանում աշխարհի «արտաքին», նյութական «բովանդակության» վրա, դարձնելով դա իրենց ստեղծագործությունների գլխավոր առարկան: Մինչդեռ, ըստ

հեղինակի, նյութականը ընդամենը հնարավորություն է տալիս միմյանց կապակցել տարբեր կենսաձևերի «մակերեսային մեխանիկական հարաբերությունները» [Daiches, 162]:

Նյութականը չի կարող լինել պատկերման գլխավոր առարկա, քանի որ այն՝ կյանքի «խորքային» ոգու արտաքին և անցողիկ արտահայտությունն է, դրա կայացման մի փուլը և այդ պատճառով գրողի գլխավոր խնդիրը հեղինակը համարում է ոչ թե իրականության «պատճենումը», այլ դրա տակ թաքնված «ոգու», էության ի հայտ բերելը [Dalgarno, 179]: Դա է պատճառը, որ Վիրջինիա Վուլֆը հրաժարվում է հետևել կարծրացած գրական նորմերին և ավանդույթներին և, հակադրվելով նախորդ դարաշրջանի «նյութապաշտ» գրողներին, համարում է իրեն (ինչպես և Ջ. Ջոյսին, Թ. Էլիոթին, Դ. Հ. Լոուրենսին) «սպիրիտուալ», այսինքն «ոգեպաշտ» գրող:

Մարդու փոփոխական ներաշխարհը «Ջեյքըբի սենյակը» վեպում

Ոգեպաշտ գրողները չեն համարում առօրյա և անցողիկ իրողությունները՝ «ճշմարտություն», նրանք այլ կերպ են ընկալում իրականությունը, որի տակ «թաքնվում է» իրենց պատկերացրած ճշմարտությունը, համարում են, որ գրականության խնդիրը հենց նրանում է կայանում, որ՝ մարդու գիտակցությունը մշտապես «գրոհող» բազմաթիվ տպավորություններից կարողանալ «որսալ» «ոգեղենը», խորքայինը, որ հասու չէ սովորական աչքին:

Վիրջինիա Վուլֆը փորձում է «ազատագրել» ոգին նյութականի «ճիրաններից»: Այդ նպատակին հասնելու համար, նա փոխում է հեղինակային դիտանկյունը, ինչը անխուսափելիորեն պետք է բերեր փոփոխություն տեքստի, ամբողջ կառուցվածքային սխեմայի կանոնների մեջ: Այդ փորձարարական գաղափարները առաջին անգամ նա իրականացնում է «Ջեյքըբի սենյակը» վեպում, փորձելով ցույց տալ, որ մարդու ներաշխարհը շատ փոփոխական է ու անկանխատեսելի, և այդ պատճառով հնարավոր չէ այն ենթարկել ստեղծագործության սյուժեի արտաքին տրամաբանությանը: Հակառակ դեպքում, մարդու և շրջապատող աշխարհի մակերեսային փոխհարաբերությունները ամբողջապես կթաքնեն անձի ներաշխարհի ամբողջ խորքային բովանդակությունը, և արդյունքում ոչ միայն գործող անձի մասին պատկերացումը, այլև ստեղծագործության սյուժեն կդառնան միակողմանի, ոչ լիարժեք, մեխանիկական:

«Ջեյքըբի սենյակը» վեպի [Woolf, Selected Works] սկզբից հեղինակը ստիպում է ընթերցողին նայել աշխարհին՝ գործող անձի աչքերով. հեղինակային լայնածավալ աշխարհը նկալ համայնապատկերի փոխարեն, առաջին պլան է մղվում գործող անձի նեղ տեսադաշտը, ինչ-որ որոշակի դիտանկյունը: Իրերը, երևույթները, իրադարձությունները՝ այսինքն՝ ամբողջ իրականությունը ներկայացվում է սուբյեկտի աչքերով՝ որպես նրա տպավորությունների արտացոլում:

Ջեյքըբ Ֆլանդերսի կյանքը պատկերվում է՝ մանկությունից և պատանեկան ու երիտասարդական տարիներից վերցրած առանձին դրվագների շղթայի տեսքով. մանուկ երեխան ծովի ափի ջինջ ջրում հիանում է հսկայական խեցգետնի տեսքով; մոր

քնքշությունն ու օրորոցային երգերը; ուսանողական տարիներին անտիկ հեղինակների ընթերցումը՝ Լոնդոնի հանրահայտ Բրիտանական թանգարանի գրադարանում, Մանդրայի հետ անմոռանալի ճանապարհորդությունը Հունաստանով:

Ամբողջ իրականությունը, այսպիսով, ներկայանում է անհատականացված. Վիրջինիա Վուլֆը ո՛չ նկարագրում է զգացմունքներ, և ո՛չ էլ մեկնաբանում գործող անձի վերապրածը: Զգացմունքայինը փոխանցվում է աննուղակի կերպով, առարկաների միջոցով, որոնք այսպես թե այնպես կապված են այդ դրվագում արտահայտվող զգացմունքայնության հետ: Ընդ որում, ըստ հեղինակի, մարդկային զգացմունքայնության հատկանիշներն են հարափոփոխությունը, շարժումը, երևույթների նորովի ընկալումը. «Գունատ-երկնագույն թանաքը լողովեց թղթի վրա, քանի որ նրա գրիչը անշարժացավ այս մասում, նրա հայացքը ուղղվեց դեպի ծովատարածքը, իսկ աչքերը աստիճանաբար լցվեցին արցունքներով: Ծովածոցի ալիքները ուժգնացան և նրան թվաց, որ պարոն Քոնրրի փոքրիկ զբոսանավի կայմը թեքվեց՝ ինչպես բարակ մոմը արևի տակ: Միայն թե ոչինչ չպատահեր: Նա արագ թարթեց աչքերը: Կայմը ուղղվեց, ալիքները շարունակեցին իրենց հավասարաչափ «վազքը» [Woolf, Selected Works, 19]: Իրերը վեպում հաճախ «ձևափոխվում են» զգացմունքների ազդեցության տակ, կորցնում են իրենց հստակ ուրվագծերը, վերանում են նրանց միջև եղած սահմանները: Եվ այդ իրերի արտաքին թաղանթի տակից հետզհետե սկսում է երևալ նկարագրվածի բուն էությունը, դրա տակ թաքնված «ոգին»:

Մարդկային «ես»-ի կայացումը Վիրջինիա Վուլֆի ստեղծագործություններում արտացոլում է աշխարհի կայացումը, իսկ մարդու զգայարանները ֆիքսում են այդ գործընթացը: Մարդիկ, իրերը, զգացումները, գաղափարները՝ սրանք բոլորը կրում են վեպում «Ժամանակավոր, անցողիկ» բնույթ: Մինչդեռ հեղինակը ձգտում է այդ «անցողիկի» տակ գտնել «ոգեղենը», որի մեջ են զետեղված կյանքի հիմնախնդիրները: Դա է պատճառը, որ վեպում շատ են անդրադարձերը «ոչ շոշափելի» այնպիսի հիմքային հասկացություններին, ինչպիսիք են «լույսը», «քամին»:

«Անսպասելի վառ լույսը ներխուժեց այգի, կտրեց-անցավ խոտածածքի վրայով, դուրս բերեց մանկական փոքրիկ դույլը և մանուշակագույն ծաղիկը»; «Քամին դիպավ նաև պահարանի վրա դրված անձեռոցիկին և հնարավոր դարձրեց լույսի մուտքը սենյակ» [Woolf, Selected Works, 22-23]:

Վիրջինիա Վուլֆի վեպում չկան առաջնային, կարևոր և երկրորդական առարկաներ, երևույթներ՝ բոլորը հավասար կարևոր են, նրանք «չեն ազդում» մեկը մյուսի վրա և յուրաքանչյուրը յուրովի «անկախ է»: Այս միտումը անմիջականորեն կապված է վեպի «դրվագային» կառուցվածքի հետ, ընդ որում դրվագների մեջ չկա հստակ պատճառա-հետևանքային կապ. սա հնարավորություն է տալիս հեղինակին՝ «անկախ» լինելու հետ միասին, հաղորդել յուրաքանչյուր դրվագին որոշակի անորոշություն ու խորհրդավորություն, իսկ դրանց միջոցով՝ նաև բազմիմաստություն:

Նույն սկզբունքը զգալի չափով փոխանցվում է գործող անձանց վրա; նրանք «զուրկ են ամբողջականությունից». ընթերցողի մոտ ընդհանուր պատկերացումը այս կամ այն

գործող անձի, նրա խառնվածքի, նրա հայացքների վերաբերյալ կազմվում է առանձին տպավորությունների և՛ կոնկրետ դրվագում նկարագրված ապրումների միագումարի միջոցով: Մասնակին ու մասնավորը ամենուր գերիշխում են ընդհանուրի հանդեպ: Այսպես, ընթերցողը տեսնում և զգում է իրերը այնպես, ինչպես դրանք տեսնում և զգում է Ջեքըրը, սակայն դա չի օգնում բացահայտել Ջեքըրի խորքային «ես»-ը: Չի նպաստում դրան նաև այն, թե ինչպես են այդ անձին ընկալում նրան ճանաչող մարդիկ. ստեղծագործության մեջ այդ կերպարը մնում է հանելուկային, անչափ փոփոխական, որոշ դեպքերում անգամ առեղծվածային: Սա միանգամայն տեղավորվում է հեղինակի ստեղծագործական սկզբունքների շրջանակներում. Վիրջինիա Վուլֆը գտնում է, որ մարդը՝ ավարտուն անհատականություն չէ և, ուստի, գրական գործի մեջ չի կարող ներկայացվել որպես ամբողջական կերպար:

Գործող անձի «ոչ ամբողջական» լինելը վեպում արտահայտվել է նաև երկխոսությունների դասական ձևերի խախտման մեջ. եթե երկխոսության մեջ յուրաքանչյուր խոսք, ռեպլիկ ենթադրում է դիմացինի խոսքի պատասխան՝ որպես դրա տրամաբանական շարունակություն, ապա տվյալ վեպում հաճախ տպավորություն է ստեղծվում, որ գործող անձիք չեն լսում միմյանց, կարծես նրանցից յուրաքանչյուրը բարձրաձայնում է սեփական ներքին մենախոսությունը.

- Բոլորը նրանց այստեղ կերակրում են, - ասաց Ջիննին, ձեռքով դեն քշելով աղավնիներին: - Հիմար թռչուններ:
- Չգիտեմ, իհարկե, - արտաբերեց Ջեքըրը, ներքաշելով սիգարետի ծուխը: - Սակայն այնտեղ կա Սուրբ Պողոսի տաճար:
- Ես խոսում եմ այն մասին, որ դու գնում ես քո գրասենյակ:

Թեև «Ջեքըրի սենյակը» վեպը հեղինակի վաղ շրջանի ստեղծագործություն է, պոետիկայի հիմնական դրույթները պահպանվում և իրենց զարգացումն են գտնում նաև ավելի ուշ գրված գործերում: «Միսիս Դելոուեյ» վեպում հեղինակի ուշադրության կենտրոնում կրկին ոչ թե արտաքին իրականությունն է, այլ հերոսի գիտակցությունը: Մեփական ստեղծագործական սկզբունքները և մոտեցումները առավել հիմնավորելու ու զարգացնելու համար Վիրջինիա Վուլֆը կիրառում է նաև նոր գրական հնարներ: Նման հնարներից մեկը՝ մեկ և նույն օբյեկտի բազմակի, բայց ամեն անգամ տարբեր ներկայացումն ու դիտարկումն է տարբեր գործող անձանց դիտանկյունից: Դրա շնորհիվ այդ իրը կամ երևույթը չի ֆիքսվում ընթերցողի գիտակցության մեջ որպես «օբյեկտիվ» բովանդակություն ունեցող, ամբողջական մի բան, այլ՝ որպես սուբյեկտիվ գնահատականների, զգացմունքային արձագանքների խճապատկեր:

Այսպիսով՝ անհատականացված յուրաքանչյուր այդպիսի օբյեկտ՝ միշտ այլ է, միշտ փոփոխական, ինչն էլ համապատասխանում է հեղինակի նպատակներին:

Առարկայական աշխարհը և «գիտակցության հոսքը» «Միսիս Դելոուեյ» վեպում.

Առարկայական աշխարհը Վիրջինիա Վուլֆի արձակում ընդհանրապես, և «Միսիս Դելոուեյ» վեպում մասնավորապես, կորցնում է իր իմաստային

որոշակիությունը; առարկան կամ երևույթը դադարում են մեկ ամբողջական լինելուց և «տարալուծվում են» բազմատեսակ տպավորություններից «հյուսված» խճապատկերի մեջ: Որևէ առարկայի հանդեպ գործող անձի արձագանքը անխախտելիորեն կապված է սվյալ անձի զգացմունքային «համատեքստի» հետ: Ներկայացվող տպավորությունը, որքան էլ այն առաջին հայացքից համոզիչ թվա, հեղինակի մոտ երբեք չի վերածվում հայեցակարգի: «Միսիս Դելոուեյ» վեպում կա մի դրվագ, որտեղ գործող անձիք՝ մեկը մյուսի ետևից, տեսնում են թագուհու կամ արքայազնի անցնող շքեղ մեքենան, և կարծես բոլորին պատում է մեկ և նույն զգացումը. հպարտությունը, որ իրենք ինչ-որ կապ ունեն Մեծ Բրիտանիայի փառքի այս մարմնավորման հետ: Սակայն անմիջապես դրանից հետո, երբ ընթերցողի գիտակցության մեջ դեռ չի հասցնում «ամրապնդվել» նշված գաղափարը, հեղինակը կտրուկ փոխում է դրվագի իմաստային և զգացմունքային ետագիծը. պարոն Սմիթի գիտակցության մեջ այդ մեքենան վախ է առաջացնում և այդ պատկերը ստանում է նոր, չարագուշակ իմաստ [Woolf, Modern Fiction, 47]:

Վերջնական ֆիքսված հայեցակարգից հրաժարվելը՝ ծրագրային բնույթ ունեցող ստեղծագործական սկզբունք է Վիրջինիա Վուլֆի համար: Ձուր չէ, «Միսիս Դելոուեյ» վեպի սկզբում գլխավոր հերոսուհին՝ Կլարիսա Դելոուեյը, ինքն իրեն խոսք է տալիս, որ այլևս, երբեք ոչ մեկի և ոչ մի բանի մասին վերջնական կարծիք չի ստեղծի կամ ձևավորի [Woolf, Modern Fiction, 11]: Վեպի հերոսների մոտ մտքերի շարժը երբեք չի հասնում տրամաբանական ավարտին, այն անկանխատեսելի է. մտքերը, հազիվ հասցնելով ձևավորվել, շատ արագ փոխվում են, հաճախ մերժելով մեկը մյուսին: Այսպես, միսիս Սմիթը, մտորելով իր ամուսնու մասին, սկզբում նախատիքի խոսք է ասում բժիշկ Դոուլֆի հասցեին, ով, ըստ նրա, թեթևամտորեն է մոտենում ամուսնու՝ պարոն Սմիթի ծանր հիվանդությանը, իսկ խոսքի վերջում արդեն նախատում է սեփական ամուսնուն, անվանելով նրան կեղծ հիվանդ [Woolf, Modern Fiction, 26]:

Ընթերցողը երբեք չի կարող տեսնել վեպի ընդհանուր պատկերը, չի կարող կողմնակի հայացք նետել գործողությունների վրա, քանի որ տեսնում է ամենը գործող անձի աչքերով, որն իր հերթին անմիջականորեն ներքաշված է այդ գործողությունների մեջ: Մասնավոր դետալները, որոնք հեղինակը առատորեն կիրառում է վեպում, ոչ մի կերպ չեն նպաստում գործողությունների ամբողջական իմաստի ընկալմանը, քանի որ չունեն որևէ աղերս ընդհանուրի հետ, վեպի համայնապատկերի հետ: Օրինակ, վեպի սկզբում միսիս Դելոուեյը դուրս էր եկել տանից՝ ծաղիկներ գնելու, բայց ընկնում է հիշողությունների գիրկը և սյուժեի զարգացումը ընդունում է այնպիսի ընթացք, որ ընթերցողի համար անհասկանալի է մնում, թե ով է Կլարիսա Դելոուեյը, ովքեր են Փիթեր Ուոլշը և Ռիչարդը, որոնց նա հիշատակում է իր ներքին մենախոսության մեջ: Հարցերի մեծ մասի պատասխանները ընթերցողը մասնակի չափով կռահում է շատ ավելի ուշ՝ առանձին կծկտուր հիշատակումների ու ռեպլիկների միջոցով, կամ ընդհանրապես չի ստանում:

Մարդկային անհատականությունը պատկերելիս, Վիրջինիա Վուլֆը ձգտում է ակնթարթայինի մեջ տեսնել և ֆիքսել մարդու բնությանը բնորոշ ողջ բարդությունը, նրա

ներքին էության անորսալի փոփոխականությունը, միննույն ժամանակ հակադրելով դա հավերժին և մնայունին: Առաջին աշխարհամարտը վերապրած մարդիկ այժմ հայտնվել էին այլ իրականության մեջ. նրանք կորցրել էին կայունության զգացումը, վերանայել և շատ դեպքերում մերժել էին նախկին արժեքները, նրանց աչքի առջև քայքայվում ու անկում էին ապրում սոցիալական ու բարոյական հիմքերը: Բուն կյանքի ընկալումը այլևս չէր կարող լինել նախկինը. այն մասնատվել, կորցրել էր իր ամբողջականությունը, իր ներքին ներդաշնակությունը:

Այս մասնատվածությունը, աղճատվածությունը իր արտացոլումն է գտել նաև վեպի կառուցվածքի մեջ, որը շատ բաներով մոտ է Ջեյմս Ջոյսի «Ուլիսիս»-ին. գործողությունները տեղի են ունենում հունիսյան մեկ օրվա ընթացքում, սակայն գործող անձիք մշտապես մտովի տեղափոխվում են իրենց հիշողությունների մեջ անցյալ ժամանակները, իսկ գործողության վայրն էլ մտովի հաճախ քաղաքից տեղափոխվում է բնության գիրկ: Վեպի ամբողջականությունը, եթե այդպիսինի մասին կարելի է խոսել, իրենից ներկայացնում է առանձին դրվագների համակցություն, որոնց միջև եղած սահմանները, ինչպես և կապը, հազիվ նշմարելի են, կամ երբեմն ընդհանրապես բացակայում են: Գործողությունների «ինքնաբուխ հոսքն է», որ վեպի վերջում միավորում է երկու գլխավոր հերոսների ճակատագրերի գծերը՝ Կլարիսա Դելուելլի և Մեփիմուս Սմիթի (կրկին գուգահեռ «Ուլիսիսի» հետ): Սա է միակ կառուցվածքային օրինաչափությունը, որ պահպանում է վեպում հեղինակը. սկզբից ներկայացվում է այս երկու գլխավոր գործող անձանցից մեկի «գիտակցության հոսքը» և նոր հետո՝ մյուսինը:

Եզրակացություն

Վիրջինիա Վուլֆի ստեղծագործությունների բովանդակության հանրագումար իմաստը կարելի է ամփոփ ներկայացնել հետևյալ բառերով. միայնակություն, ճակատագրերի աղճատվածություն, «խորտակված անուրջներ» և հույսեր, մահ՝ այսինքն այն ամենը, ինչը բնորոշ է 20-րդ դարասկզբի եվրոպական մոդեռնիստական գրականության թեմատիկային:

Վիրջինիա Վուլֆը՝ մոդեռնիստական գրականության այն մեծ գրողներից մեկն է, ում հաջողվեց յուրահատուկ գեղարվեստական միջոցներով ակնթարթի մեջ տեսնել հավերժականը, անցողիկի մեջ՝ մնայունը, վառ կերպով պատկերել փոփոխությունները, որոնք տեղի էին ունենում մարդու գիտակցության և արժեհամակարգի մեջ. փոփոխություններ, որոնք առավել ակնհայտ էին պատմության այնպիսի մի բեկումնային շրջանում, որում ապրում և ստեղծագործում էր Վիրջինիա Վուլֆը: Նրա ստեղծագործական նորարարությունը դարասկզբի անգլիական գրականության մեջ կայանում է նրանում, որ նա կանխորոշեց մոդեռնիստական վարժանքների և հոգեբանական տեսության սինթեզը գրական ստեղծագործության մեջ: Վուլֆի ստեղծագործություններում կենտրոնական հարցադրում դարձած մարդկային «ես»-ի կայացումը տեքստային մակարդակում արտահայտվեց «անցողիկի» տակ գտնելու

«ոգեղենը» մոտեցմամբ, որտեղ Վիրջինիա Վուլֆին վարպետորեն հաջողվեց ընթերցողին տեղավորել և Ջեյքըբի սենյակում, և Միսիս Դեյրուեյի գիտակցության մեջ:

Քրականության ցանկ

1. **Daiches D.** “Virginia Woolf”. New York, 1963, 168p.
2. **Dalgarno E.** “Virginia Woolf and the Visible World”. Cambridge, 2001, 232p.
3. **Woolf V.** “Selected Works”. L.: Wordsworth Editions, 2007, 1024p.
4. **Woolf V.** “Modern Fiction // Woolf V. Mrs. Dalloway and Essays.”, M.: 1984, 400p.

**THE MAN AND THE MATERIAL WORLD IN VIRGINIA WOOLF'S NOVELS
"JACOB'S ROOM" AND "MRS. DALLOWAY"**

Ruzanna Gargaloyan

Ph.D., Associate Professor

YSU, English Chair 2

ruzangargaloyan@ysu.am

Abstract

The subject matter of this article is the examination of the literature of one of the outstanding English modernist writers, Virginia Woolf, and the problem of establishing the human "I", where human senses record the process.

As a literary critic and theorist, Woolf was also a bold experimenter who sought to explore new possibilities and perspectives of the novel genre. She used the psychological method of the “stream of consciousness” in her prose. A method by which the “conscious reality” of the character is brought out. Through this technique, the writer creates a unique fictional world that “lives” only by its own laws.

The most prominent representative of modernist literature in her novels attached primary importance to a person's state of mind, his personality and feelings. While depicting human personality Virginia Woolf strives to see and capture in the moment what is inherent in human nature: all the complexity, the unfathomable changeability of his inner being, at the same time contrasting it to the eternal and lasting.

In her works, Virginia Woolf refuses to follow rigid literary norms, in contrast to the "materialistic" writers of the previous era, considering herself "spiritual", i.e. a "spiritual" writer. People, things, feelings are "temporary and transient". The author strives for that "transient" to find the "spirit" in which the issues of life are embedded.

Keywords: Modernist literature, the conscious, object world, wholeness, episodocity, stream of consciousness, fragmentation,

Ներկայացվել է՝ 11.03.2024թ.

Ուղարկվել է գրախոսման՝ 13.05.2024թ.